

2025-05-13

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.da@regeringskansliet.se
Dnr: Ju2025/00206

Straffbarhetsåldern

SOU 2025:11

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har tagit del av utredningens förslag och lämnar detta remissvar.

Sammanfattning

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är en statlig stiftelse med uppdrag att stimulera forskning samt att utveckla och stödja metod- och kunskapsutveckling i syfte att stärka barn och ungdomar i socialt utsatta livssituationer. Vårt arbete utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen). Stiftelsen Allmänna Barnhuset har i linje med sitt uppdrag valt att avgränsa svaret till att fokusera på om förslagen är i enlighet med Barnkonventionen och aktuell forskning,

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar regeringens oro för den aktuella situationen och ser ett stort behov av förändringar både för barn och unga och för hela samhället. Brott är aldrig acceptabelt, oavsett ålder. Men barn som begår brott är ofta också brottsoffer. Helt centralt är att arbetet med tidiga förebyggande insatser från skola, socialtjänst och civilsamhälle stärks ytterligare så att barns rätt att utvecklas genom en fungerande skolgång och en trygg uppväxt fri från våld tillgodoses.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser att utredningens förslag saknar en barnkonsekvensanalys i linje med regeringens strategi för barnets rättigheter. (2009/10:232) I en sådan analys tas, utöver barnkonventionens rättigheter, även hänsyn till forskning, barnets synpunkter men också övriga samhällsintressen som i vissa fall kan vara överordnande. Syftet är att grundligt analysera vad barnets bästa innebär, vilket blir särskilt viktigt då barn som begår brott också samtidigt kan vara brottsoffer i en gängkriminell miljö. En barnkonsekvensanalys ska också visa på om/när barnets bästa eventuellt behöver stå tillbaka för andra intressen, och hur/vilka kompenserande åtgärder som kan krävas för att leva upp till barnets rättigheter. En viktig och nödvändig del i en barnkonsekvensanalys handlar om att inhämta och beakta barns röster i såväl problemformulering som analys och förslag. Det saknas en sådan grundlig barnkonsekvensanalys i det aktuella förslaget.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser även att förslaget inte är tillräckligt belyst ur ett jämlikhets- och ickediskriminerings-perspektiv. Enligt en rapport från SiS har 81% av pojkar under 15 på särskilda ungdomshem en psykiatrisk diagnos (SiS 2023), något som talar för ett större vårdbehov. Brottsförebyggande rådet beskriver att barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och svårigheter kan ha mer begränsad förmåga till framförhållning och känsloreglering, vilket kan göra att de blir mer efterfrågade i kriminella miljöer (BRÅ, 2023). Vi anser att dessa barns utsatthet inte i tillräcklig utsträckning har vägts in och påverkat utredningens förslag.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset avstyrker därför utredningens förslag att sänka straffbarhetsåldern från 15 till 14 år för brott där påföljden är fängelse i minst fyra år i straffskalan. En sådan sänkning är inte förenlig med Barnkonventionen och FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommittés) uttalanden och rekommendationer. Följaktligen avstyrker Stiftelsen Allmänna Barnhuset även förslagen som rör höjt straffminimum och undanröjande av påföljd. Uppmaningarna från FN:s barnrättskommitté om att inte sänka straffbarhetsåldern har sin grund i forskning om barns utveckling, mognad och möjlighet till konsekvenstänkande. Stiftelsen Allmänna Barnhuset vill understryka vikten av att de förändringar som görs även fortsatt ska ha sin grund i forskning om barns utveckling då detta även har bäring på effekterna av förslagen.

Regeringen har även önskat synpunkter på förslaget i betänkandets bilaga 3. Stiftelsen Allmänna Barnhuset avstyrker förslagen i bilaga 3, om en generell sänkning av straffbarhetsåldern.

Kommentarer på utredningens förslag om sänkt straffbarhetsålder

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser inte att barnkonventionen och barnrättskommitténs kommentarer och rekommendationer tillvaratas i utredningens slutsatser, då förslagen inte är förenliga med dem. I FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar 5 beskrivs att barns rättigheter ska tolkas dynamiskt och progressivt. Detta innebär att stater inte får plocka ut enskilda delar av konventionen, eller gå tillbaka i utvecklingen, något som vi ser att lagförslagen i denna utredning innebär. Därtill beskriver FN:s barnrättskommitté i sina sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sverige (FN:s kommitté för Barnets rättigheter, 2023) en djup oro över en sänkning av straffbarhetsåldern och uppmanar Sverige att behålla nuvarande lagstiftning med en straffmyndighetsålder på 15 år. Vi vill understryka att barnkonventionen omfattar alla barn, oavsett omständigheter som omger barnet eller vilka beslut barnet fattar.

Utredningen har inte i tillräcklig utsträckning tagit hänsyn till att barn som begår brott också kan vara brottsoffer för vuxnas kriminella handlingar. Vuxna kan, genom löften om sammanhang, trygghet, resurser och mening, förmå barn att begå brott. Artikel 19 om att barn ska skyddas mot våld och övergrepp är högst relevant att ta stöd i gällande dessa barn. Även artikel 39, som avser att barn som har utsatts för vanvård, utnyttjande, övergrepp, tortyr eller väpnade konflikter har rätt till rehabilitering och social återanpassning är relevant. Sådan rehabilitering och återanpassning ska äga rum i en miljö som främjar barnets hälsa, självrespekt och värdighet, något som vi befärar inte kommer att ske i en fängelsemiljö. En liknande oro beskrivs av Barnombudsmannen (2025).

Utredningen gör bedömningen att förslagen sannolikt inte kommer att ha någon effekt varken på brottsligheten eller på det brottsförebyggande arbete. Principen om barns särställning som just barn, i kontrast till vuxna, är en tydlig utgångspunkt i Barnkonventionen. Förslagen i utredningen får konsekvensen att barn likställs med vuxna som frångår ett synsätt där barn som begår brott i första hand ska erbjudas stöd, behandling och återanpassning till samhället. Man hävdar att en sänkt straffbarhetsålder fungerar samhällsskyddande när barn som begår brott inkapaciteras genom fängelsestraff och därmed inte förmår att begå nya brott. Barn som har döms till fängelse i tidig ålder löper stor risk för återfall i brottslighet, och risk för psykisk ohälsa under lång tid efter avtjänat fängelsestraff (Alm, 2024). Dessutom är nyrekryteringen av barn till kriminella gäng idag

omfattande, och risken stor att nya barn utnyttjas för att begå brott, något som utredningen beskriver att lagförslaget inte kan åtgärda.

Samhällsskyddet är viktigt och behöver värnas genom andra lösningar än fängelsestraff för yngre barn. För att kunna motverka brottsutvecklingen i Sverige krävs förebyggande insatser långt innan de kriminella nätverken hunnit nå barnen. Det handlar bland annat om en väl fungerande skolgång, ge stöd till familjer från tidig ålder, skapa en meningsfull fritid för barn och säkerställa att det finns stödjande vuxna. Hjälp och stöd för de barn som dragits in i kriminalitet måste ha sin grund i att skydda både barn och brottsoffer samtidigt som målet måste vara att bryta en kriminell bana och ge stöd och behandling i tid.

Beredning av Anna Ternström, Janina Fryckholm, Åsa Lundström Mattsson, Emma Fagerstrand.

Stockholm 2025-05-13

Anne-Marie Brodén

Ordförande

Ulrika Heie

Vice ordförande

Referenser

Alm, Susanne, *Konsekvenser av fängelsestraff i Norden. En forskningsöversikt*. Rapport 2024:1, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet, 2024. Länk hämtad 2025-04-28: <chrome-extension://efaidnbmninnibpcapjpcgclclefindmkaj/https://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1919804/FULLTEXT01.pdf> Barnombudsmannen "Ni måste hinna före" BARN OCH UNGAS BERÄTTELSE OM ATT VARA FRIHETSBERÖVAD Utgiven av Barnombudsmannen, diarienummer BO2024-0130, 2025. Länk hämtad 2025-05-06, [bo_arsbok_2025_wcag.pdf](#).

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) "Barn och unga i kriminella nätverk En studie av inträde, brott, villkor och utträde", 2023:13. Länk hämtad 2025-05-06, https://bra.se/download/18.3808406a192bd2f0b723548/1730213224915/2023_13-Barn-och-unga-i-kriminella-natverk.pdf.

FN:s kommitté för Barnets rättigheter, Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport, 2023. Länk hämtad 2025-04-28, https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/barnets-rattigheter/crc_c_swe_co_6-7_51663_svensk-version-final.pdf.

FN:s kommitté för Barnets rättigheter, Allmänna åtgärder för genomförandet av konventionen om barnets rättigheter (artikel 4, 42 och 44.6), Trettiofjärde sessionen, 2003. Länk hämtad 2025-04-28, <https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument/barnkonventionen/allmanna-kommentarer/allman-kommentar-nr-5.pdf>.

Regeringens strategi för att stärka barnets rättigheter (2009/10:232) [Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige](#)